

การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ
 นวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*

A NEEDS ASSESSMENT OF SCHOOL ADMINISTRATION FOR PROMOTING
 INNOVATIVE COMPETENCY AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS UNDER
 THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

จุไรวรรณ ไร่วิบูลย์*, ดลศักดิ์ ไทเหล็กทิม, กิตติชัย สุธาสิโนบล

Juraiwan Raiviboon*, Donsak Tsaillexthim, Kittichai Suthasinobon

หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Doctor of Philosophy Program in Educational Administration Sri Nakharinwirot University Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Juraiwan.boom@g.swu.ac.th

*Tel: 094-491-3993

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 375 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 25 คน และครูฝ่ายวิชาการ จำนวน 350 คน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเปิดตารางเครชีและมอร์แกน มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และมีความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการบริหารสถานศึกษามีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.83) ซึ่งในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.59) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในภาพรวม ($PNI_{Modified} = 0.411$) เมื่อได้พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 5 ด้านผลผลิต ($PNI_{Modified} = 0.437$) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการ ($PNI_{Modified} = 0.415$) องค์ประกอบที่ 3 ด้านปัจจัยนำเข้าในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรม ($PNI_{Modified} = 0.413$) องค์ประกอบที่ 2 หลักการ ($PNI_{Modified} = 0.406$) และด้านวัตถุประสงค์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.385$)

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, สมรรถนะนวัตกรรม, ผู้เรียนระดับประถมศึกษา, โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aims to examine the current conditions, desirable conditions, and priority needs of school administration in promoting innovative competency among primary school students under the Bangkok Metropolitan Administration. Using a mixed-methods research approach. The research sample consisted of 375 participants, including 25 school administrators and 350 academic teachers. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table, and participants were selected through stratified random sampling. The research instrument used for data collection was a questionnaire focusing on the priority needs of school administration for enhancing student's innovative competency. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI Modified). The findings revealed that the overall current condition of school administration was at a moderate level ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.83), while the desirable condition was at the highest level ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.59). The overall Modified Priority Needs Index was 0.411, indicating a significant need for development. When considering each component, the highest priority need was found in Component 5: Output (PNI Modified = 0.437), followed by the Process component (PNI Modified = 0.415), Component 3: Input factors for promoting innovative competencies (PNI Modified = 0.413), Component 2: Principles (PNI Modified = 0.406), and Component 1: Objectives, which had the lowest priority need (PNI Modified = 0.385).

Keywords: School Administration, Innovative Competence, Primary School Students, Schools Under the Bangkok Metropolitan Administration

บทนำ

ในบริบทของโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การจัดการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการสร้างนวัตกรรม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และนโยบายการศึกษาของประเทศไทยได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนประเทศอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานครที่มุ่งส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน การวิจัยในครั้งนี้ “นวัตกรรมในระดับประถมศึกษา” หมายถึง ผู้เรียนที่มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม แก้ปัญหา ทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือแนวทางใหม่ที่เหมาะสมกับวัยผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ การทดลอง และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเป็นนวัตกรรมในอนาคต เช่น ความกล้าคิด กล้าลอง ความมุ่งมั่น การเรียนรู้ร่วมกัน และการใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง คิดอย่างเป็นระบบ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

การศึกษาระดับประถมศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และกระบวนการคิดที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในอนาคต อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาที่ผ่านมายังคงประสบปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหารจัดการ และการพัฒนาครูที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของยุคสมัย โดยผลการประเมิน PISA ของประเทศไทยสะท้อนว่าผู้เรียนยังมีข้อจำกัดด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และ

การประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) ในขณะที่โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร แม้จะมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และ STEAM Education แต่การพัฒนาสมรรถนะนวัตกรรมของผู้เรียนยังดำเนินการได้ไม่เต็มศักยภาพ อันเนื่องจาก ข้อจำกัดด้านการบริหาร การพัฒนาครู เทคโนโลยี และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

นอกจากนี้ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครยังมีบริบทที่หลากหลาย ทั้งด้านขนาดโรงเรียน จำนวนผู้เรียน ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงความแตกต่างของผู้เรียนในด้านศักยภาพและการเรียนรู้ โดยข้อมูลของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 พบว่า โรงเรียนในสังกัดมีความแตกต่างด้านทรัพยากร บุคลากร และความพร้อมทางเทคโนโลยีอย่างชัดเจน อีกทั้งยังมีโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูและสถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้น ซึ่งขณะเดียวกัน โรงเรียนบางแห่งยังประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา ข้อจำกัดด้านพื้นที่ งบประมาณ สื่อ และแหล่งเรียนรู้เชิงนวัตกรรม รวมทั้งภาระงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาการจัดการเรียนรู้หรือสมรรถนะนวัตกรรมในระดับผู้เรียนและครู แต่ยังมีงานวิจัยจำนวนน้อยที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาในบริบทโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้น การวิจัยเรื่อง “การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” จึงมีความสำคัญ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทจริง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยในลักษณะการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง และถอดเทป จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการบริหารสถานศึกษา

2. การศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยนำแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมจากขั้นตอนที่ 1 ไปสร้างเป็นข้อคำถามในการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อให้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษา

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1,049 คน และครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 14,780 คน รวมประชากรทั้งหมด 15,829 คน วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกเป็นกลุ่มเขต

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 375 คน โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 25 คน และครูฝ่ายวิชาการ 350 คน จากประชากรทั้งหมด 15,829 คน ผู้วิจัยกำหนด

ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามกลุ่มเขตของกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 กลุ่มเขต เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมและสะท้อนบริบทของสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม โดยกลุ่มกรุงเทพตะวันออกมีประชากร จำนวน 5,200 คน และมีกลุ่มตัวอย่าง 123 คน กลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ มีประชากร 3,409 คน กลุ่มตัวอย่าง 81 คน กลุ่มกรุงเทพเหนือ มีประชากร 2,391 คน กลุ่มตัวอย่าง 57 คน กลุ่มกรุงเทพเหนือ มีประชากร 1,935 คน กลุ่มตัวอย่าง 46 คน กลุ่มกรุงเทพใต้ มีประชากร 1,747 คน กลุ่มตัวอย่าง 41 คน และกลุ่มกรุงเทพกลาง มีประชากร 1,147 คน กลุ่มตัวอย่าง 27 คน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 ข้อ มาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ทั้งนี้การตอบจะเป็นแบบตอบสนองรายการคู่ (Dual Response) คือ สิ่งที่เป็นอยู่ (What is) และสิ่งที่ควรจะเป็น (What should be) ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบและโครงสร้างเนื้อหาแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านวัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 2 หลักการ องค์ประกอบที่ 3 ด้านปัจจัยนำเข้าในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรม องค์ประกอบที่ 4 ด้านกระบวนการในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรม และองค์ประกอบที่ 5 ด้านผลผลิต ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 จากนั้นดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงแบบครอนบาคแอลฟา (Cronbach Alpha) พบว่า ข้อคำถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .98

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง ผลการประเมินสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง ผลการประเมินสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง ผลการประเมินสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง ผลการประเมินสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง ผลการประเมินสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด และวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครโดยวิธี Priority Needs Index (PNI Modified) แบบปรับปรุง (สุวิมล ร่องวาณิช, 2563)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ผลการศึกษานโยบายการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 ด้านวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาความรู้พื้นฐานของผู้เรียน (Knowledge) ให้สามารถเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ความรู้จากหลากหลายศาสตร์ในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์นวัตกรรม 2) เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนวัตกรรม (Skills) 3) เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม (Attitude) โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าคิด กล้าทดลอง เปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่ และสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์และความผิดพลาด 4) เพื่อพัฒนาคุณค่าและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนวัตกรรม (Value) 5) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้สอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถนะนวัตกรรมของผู้เรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้

ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 6) เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ และทรัพยากรทางการศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และ 7) เพื่อพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผล สมรรถนะ นวัตกรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 2 ด้านหลักการ ประกอบด้วย 1) หลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) หลักการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ 3) หลักการพัฒนาครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ 4) หลักการสร้างสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศนวัตกรรม 5) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 6) หลักการบูรณาการและเชื่อมโยงการเรียนรู้ 7) หลักการประเมินเพื่อการพัฒนา และ 8) หลักการบริหารเชิงวิสัยทัศน์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 3 ด้านปัจจัยนำเข้าในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบาย 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 3) สื่อและเทคโนโลยี และ 4) คณะกรรมการดำเนินงาน

องค์ประกอบที่ 4 ด้านกระบวนการในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมองค์กร 2) กระบวนการ 3) หลักการบริหารสถานศึกษา และ 4) การจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 5 ด้านผลผลิต คือ สมรรถนะนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) การทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) การสร้างเครือข่าย 4) การตั้งคำถาม 5) การเชื่อมโยงความรู้ 6) การทดลอง 7) ทักษะการคิดสะท้อนและปรับปรุงตนเอง 8) ด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และการออกแบบนวัตกรรม 9) การสังเกต 10) ทักษะการแก้ปัญหา 11) สร้างโอกาสประยุกต์ใช้ความรู้ 12) มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน และ 13) ทักษะการสื่อสารและการนำเสนอ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
องค์ประกอบที่ 1 ด้านวัตถุประสงค์	3.28	0.84	ปานกลาง	4.54	0.60	มากที่สุด	0.385*	5
องค์ประกอบที่ 2 ด้านหลักการ	3.31	0.79	ปานกลาง	4.60	0.55	มากที่สุด	0.406*	4
องค์ประกอบที่ 3 ด้านปัจจัยนำเข้า ในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรม	3.22	0.82	ปานกลาง	4.51	0.58	มากที่สุด	0.413*	3
องค์ประกอบที่ 4 ด้านกระบวนการ ในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรม	3.19	0.81	ปานกลาง	4.48	0.59	มาก	0.415*	2
องค์ประกอบที่ 5 ด้านผลผลิต	3.10	0.90	ปานกลาง	4.43	0.63	มาก	0.437*	1
รวม	3.22	0.83	ปานกลาง	4.51	0.59	มากที่สุด	0.411*	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนในภาพรวม มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.83) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.59) โดยในภาพรวมมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified} = 0.411) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านผลผลิต (PNI_{Modified} = 0.437) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ (PNI_{Modified} = 0.415) และด้านวัตถุประสงค์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด (PNI_{Modified} = 0.385)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร องค์ประกอบที่ 1 ด้านวัตถุประสงค์

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
โรงเรียนของท่านได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้พื้นฐานของผู้เรียนให้สามารถเชื่อมโยงความรู้จากหลากหลายศาสตร์ในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์นวัตกรรม	3.22	0.77	ปานกลาง	4.64	0.55	มากที่สุด	0.443*	1
โรงเรียนของท่านได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างชิ้นงานหรือผลงานอย่างเหมาะสมกับวัย ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	3.18	0.78	ปานกลาง	4.54	0.60	มากที่สุด	0.420*	2
โรงเรียนของท่านได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดและการแก้ปัญหาของนักเรียนอย่างชัดเจน	3.44	0.97	ปานกลาง	4.45	0.55	มาก	0.293*	3
รวม	3.28	0.84	ปานกลาง	4.54	0.60	มากที่สุด	0.385*	-

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนในองค์ประกอบที่ 1 ด้านวัตถุประสงค์ โดยภาพรวมมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.84) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.60) โดยในภาพรวมด้านวัตถุประสงค์มีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified} = 0.385) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้พื้นฐานของผู้เรียนให้สามารถเชื่อมโยงความรู้จากหลากหลายศาสตร์ในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์นวัตกรรม มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI_{Modified} = 0.443) รองลงมา คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างชิ้นงานหรือผลงานอย่างเหมาะสมกับวัย ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) (PNI_{Modified} = 0.420) และการกำหนดวัตถุประสงค์ที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดและการแก้ปัญหาของนักเรียนอย่างชัดเจนมีดัชนีความต้องการ มีดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด (PNI_{Modified} = 0.293)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมสมรรถนะวัดกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร องค์ประกอบที่ 2 ด้านหลักการ

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ผู้บริหารส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล สื่อ และแหล่งเรียนรู้ทั้ง ภายในและภายนอกสถานศึกษา อย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนา สมรรถนะวัดกรของนักเรียน	3.27	0.66	ปานกลาง	4.64	0.49	มากที่สุด	0.418*	1
ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วม ระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการสนับสนุนการจัด การศึกษาและกิจกรรมที่พัฒนา สมรรถนะวัดกรของนักเรียน อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	3.30	0.71	ปานกลาง	4.56	0.55	มากที่สุด	0.384*	2
ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการ จัดการเรียนการสอนแบบ STEAM อย่างเป็นรูปธรรม	3.36	0.98	ปานกลาง	4.49	0.62	มาก	0.337*	3
รวม	3.31	0.79	ปานกลาง	4.56	0.55	มากที่สุด	0.380*	-

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะวัดกรของนักเรียนในองค์ประกอบที่ 2 ด้านหลักการ โดยภาพรวมมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.79) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.55) โดยในภาพรวมด้านหลักการมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified = 0.380) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อ และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาสมรรถนะวัดกรของนักเรียน มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI Modified = 0.418) รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการสนับสนุนการจัดการศึกษาและกิจกรรมที่พัฒนาสมรรถนะวัดกรของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (PNI Modified = 0.384) และผู้บริหารที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบ STEAM อย่างเป็นรูปธรรม มีดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด (PNI Modified = 0.337)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะวัดกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร องค์ประกอบที่ 3 ด้านปัจจัยนำเข้าในการส่งเสริมสมรรถนะวัดกร

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ครูสามารถใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์และการพัฒนาชิ้นงานหรือ ผลงานวัดกรของนักเรียน	2.93	0.87	ปานกลาง	4.51	0.58	มากที่สุด	0.540*	1

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร องค์ประกอบที่ 3 ด้านปัจจัยนำเข้าในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรม (ต่อ)

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ผู้บริหารของท่านเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ชัดเจนในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียน และสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ดังกล่าวให้ครูและบุคลากรเข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้	2.93	0.91	ปานกลาง	4.50	0.61	มาก	0.536*	2
โรงเรียนของท่านได้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียน	3.43	0.89	ปานกลาง	4.44	0.61	มาก	0.294	10
รวม	3.22	0.82	ปานกลาง	4.51	0.58	มากที่สุด	0.413*	-

จากตารางที่ 5 พบว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนในองค์ประกอบที่ 3 ด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมที่มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.82) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.58) โดยในภาพรวมด้านปัจจัยนำเข้ามีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified} = 0.413) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านครูสามารถใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาชิ้นงานหรือผลงานนวัตกรรมของนักเรียน มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI_{Modified} = 0.540) รองลงมา คือ ด้านผู้บริหารของท่านเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ชัดเจนในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียน และสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ดังกล่าวให้ครูและบุคลากรเข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้ (PNI_{Modified} = 0.536) และด้านการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียน มีดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด (PNI_{Modified} = 0.294)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร องค์ประกอบที่ 4 ด้านกระบวนการในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรม

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครู มีทักษะการ Coaching และเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เช่น ฟัง ถาม สะท้อนเพื่อแนะนำกระบวนการให้กับนักเรียนมีความคิดที่หลากหลาย	3.12	0.78	ปานกลาง	4.48	0.54	มาก	0.438*	1
ครูจัดการเรียนรู้ด้วย STEAM Design Process อย่างเป็นรูปธรรม	3.07	0.91	ปานกลาง	4.41	0.57	มาก	0.436*	2
โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียน	3.27	0.74	ปานกลาง	4.36	0.69	มาก	0.378*	7
รวม	3.19	0.81	ปานกลาง	4.48	0.59	มาก	0.415*	-

จากตารางที่ 5 พบว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนในองค์ประกอบที่ 4 ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.81) ขณะที่ สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.54) โดยในภาพรวมด้านกระบวนการมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified} = 0.415) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูมีทักษะการ Coaching และเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เช่น ฟัง ถาม สะท้อน เพื่อแนะนำกระบวนการให้กับนักเรียนมีความคิดที่หลากหลาย มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI_{Modified} = 0.438) รองลงมา คือ ด้านครูจัดการเรียนรู้ด้วย STEAM Design Process อย่างเป็นรูปธรรม มีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified} = 0.436) และด้านโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียน มีดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด (PNI_{Modified} = 0.378)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร องค์ประกอบที่ 5 ด้านผลผลิต

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ผลงานหรือชิ้นงานของนักเรียน สะท้อนถึงกระบวนการคิดสร้างสรรค์ และความเป็นนวัตกรรม	2.94	0.88	ปานกลาง	4.52	0.57	มากที่สุด	0.541*	1
นักเรียนสามารถนำความรู้ หรือประสบการณ์จากเครือข่าย การเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรม	2.90	0.88	ปานกลาง	4.45	0.60	มาก	0.534*	2
นักเรียนสามารถคิดออกแบบผลงาน ผลิตภัณฑ์หรือสิ่งประดิษฐ์ เมื่อมีโอกาสที่จะพัฒนาสิ่งต่างๆ	2.89	0.91	ปานกลาง	4.40	0.65	มาก	0.526*	3
นักเรียนแสดงความมุ่งมั่นใน การทำงานจนสำเร็จ แม้พบอุปสรรค หรือความยากลำบาก	3.42	0.77	ปานกลาง	4.35	0.75	มาก	0.275	27
รวม	3.10	0.90	ปานกลาง	4.43	0.63	มาก	0.437*	-

จากตารางที่ 6 พบว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนในองค์ประกอบที่ 5 ด้านผลผลิต โดยภาพรวมมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.90) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.63) โดยในภาพรวมด้านผลผลิตมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified} = 0.437) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านผลงานหรือชิ้นงานของนักเรียนสะท้อนถึงกระบวนการคิดสร้างสรรค์และความเป็นนวัตกรรม มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI_{Modified} = 0.541) รองลงมา คือ ด้านนักเรียนสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์จากเครือข่ายการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรม (PNI_{Modified} = 0.534) และด้านนักเรียนแสดงความมุ่งมั่นในการทำงานจนสำเร็จ แม้พบอุปสรรคหรือความยากลำบาก มีดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด (PNI_{Modified} = 0.275)

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามองค์ประกอบที่ค้นพบ ได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านวัตถุประสงค์ พบว่า การบริหารสถานศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณค่า รวมทั้งพัฒนาครู สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และระบบการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างสรรค์นวัตกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Wagner, T. และกรอบทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน (Wagner, T., 2012) รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และ วันชัยพร บริสุทธิ์ และคณะ ที่เสนอว่าการพัฒนาสมรรถนะนวัตกรของผู้เรียนควรส่งเสริมการเชื่อมโยงความรู้และการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564); (วันชัยพร บริสุทธิ์ และคณะ, 2569)

องค์ประกอบที่ 2 ด้านหลักการ พบว่า การบริหารสถานศึกษามุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การพัฒนาครู การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการประเมินเพื่อการพัฒนา สอดคล้องกับแนวคิดของ Peter Senge, P. M. ที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร (Peter Senge, P. M., 2006) รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริชัย กาญจนวาสี ที่เสนอว่าการบริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสมรรถนะและการประเมินเพื่อพัฒนา (ศิริชัย กาญจน วาสี, 2564) และงานวิจัยของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร ที่พบว่า การบริหารและการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2565)

องค์ประกอบที่ 3 ด้านปัจจัยนำเข้าในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกร พบว่า ปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย นโยบายที่ชัดเจน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สื่อและเทคโนโลยี รวมถึงโครงสร้างการบริหารที่สนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งสะท้อนว่าการพัฒนาสมรรถนะนวัตกรของผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการเชิงระบบและการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Kenneth, L. K. & Jantzi, D. และ Fullan, M. ที่เน้นบทบาทของผู้นำในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา (Kenneth, L. K. & Jantzi, D., 2006); (Fullan, M., 2007) รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริชัย กาญจนวาสี ที่ได้ระบุว่าการกำหนดนโยบายและการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน (ศิริชัย กาญจน วาสี, 2564) และงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่เสนอว่าภาวะผู้นำและการสนับสนุนเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

องค์ประกอบที่ 4 ด้านกระบวนการในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกร พบว่า กระบวนการสำคัญ ประกอบด้วย การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ การบริหารจัดการที่ชัดเจน และการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดและการสร้างสรรค์ของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan, M. ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงทั้งระดับองค์กรและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิด Active Learning ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Fullan, M., 2007) และงานวิจัยของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2565)

องค์ประกอบที่ 5 ด้านผลผลิต พบว่า สมรรถนะนวัตกรรมของผู้เรียน ประกอบด้วย ทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา การสื่อสาร การสร้างนวัตกรรม และการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งสะท้อนความสามารถของผู้เรียนในการเรียนรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ World Economic Forum ที่เน้นทักษะแห่งอนาคตด้านการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และการทำงานร่วมกัน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และเบญจรัตน์ เปรมปริสุท และอุบลวรรณ ส่งเสริม ที่เสนอว่าการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมและการลงมือปฏิบัติจริงช่วยพัฒนาสมรรถนะนวัตกรรมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564); (เบญจรัตน์ เปรมปริสุท และอุบลวรรณ ส่งเสริม, 2568)

2. การอภิปรายผลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.411 สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างในการพัฒนาในทุกองค์ประกอบ สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นของ สุวิมล ว่องวาณิช ที่ชี้ว่าความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดแนวทางพัฒนา เมื่อพิจารณาในด้าน พบว่า ด้านผลผลิตมีความต้องการจำเป็นสูงสุด สะท้อนว่าสถานศึกษายังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะนวัตกรรมได้ตามเป้าหมาย โดยเฉพาะด้านการคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม การประยุกต์ใช้ความรู้ และการแก้ปัญหา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้นี้ยังเน้นการถ่ายทอดความรู้มากกว่าการลงมือปฏิบัติและการสร้างประสบการณ์เรียนรู้เชิงนวัตกรรม รวมทั้งยังมีข้อจำกัดด้านการพัฒนาครู สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนยังไม่ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและการสร้างนวัตกรรมอย่างเต็มศักยภาพ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2563) ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ World Economic Forum ที่เน้นทักษะสำคัญของผู้เรียนในอนาคต ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน (World Economic Forum, 2020) และการทำงานร่วมกัน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร; เบญจรัตน์ เปรมปริสุท และอุบลวรรณ ส่งเสริม; วันชพร บริสุทธิ์ และคณะ ที่เสนอว่าการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม มีส่วนสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะนวัตกรรมและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2565); (เบญจรัตน์ เปรมปริสุท และอุบลวรรณ ส่งเสริม, 2568); (วันชพร บริสุทธิ์ และคณะ, 2569)

โดยสรุป ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของผู้เรียนควรพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญกับการยกระดับผลผลิตของผู้เรียนเป็นลำดับแรก ควบคู่กับการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และการสนับสนุนปัจจัยนำเข้า ภายใต้การบริหารที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่อง “การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” คือ การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในลักษณะ “รูปแบบเชิงระบบ” (System-based Model) ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) หลักการ 3) ปัจจัยนำเข้า 4) กระบวนการ 5) ผลผลิต และ 6) การประเมินผล และข้อมูลย้อนกลับ โดยแต่ละองค์ประกอบมีบทบาทสนับสนุนและส่งผลต่อกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะนวัตกรรมอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 โมเดลการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกร

องค์ประกอบที่ 1 ด้านวัตถุประสงค์ (Objectives) เป็นจุดมุ่งหมายหลักของรูปแบบ ซึ่งกำหนดทิศทางการพัฒนาผู้เรียน ครู สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และระบบการประเมินผล โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะนวัตกรทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณค่า (K-S-A-V) พร้อมทั้งพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 2 ด้านหลักการ (Principles) เป็นแนวคิดพื้นฐานที่ใช้กับการดำเนินงานของรูปแบบ โดยเน้นไปที่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ระบบนิเวศการเรียนรู้ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินเพื่อพัฒนา ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้เป็นกรอบสำคัญที่ช่วยกำหนดแนวทางในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาสมรรถนะนวัตกร

องค์ประกอบที่ 3 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นทรัพยากรและเงื่อนไขสำคัญที่สนับสนุนการดำเนินงานของรูปแบบ ได้แก่ นโยบายการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สื่อและเทคโนโลยี โครงสร้างการบริหาร และวัฒนธรรมองค์กรแห่งนวัตกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยสร้างความพร้อมให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 4 ด้านกระบวนการ (Process) เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนรูปแบบสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพครู การบริหารแบบมีส่วนร่วม การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการดังกล่าวทำหน้าที่เชื่อมโยงปัจจัยนำเข้าสู่ผลผลิตของผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงและการสร้างนวัตกรรม

องค์ประกอบที่ 5 ด้านผลผลิต (Output) เป็นผลลัพธ์สำคัญของรูปแบบ ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะนวัตกรรม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การทำงานเป็นทีมและสร้างเครือข่าย การประยุกต์ใช้ความรู้ และคุณลักษณะของนวัตกรรม ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ส่วนองค์ประกอบด้านการประเมินผลและข้อมูลย้อนกลับ (Evaluation and Feedback) เป็นกลไกสำคัญในการกำกับ ติดตาม และสะท้อนผลการดำเนินงานของทุกองค์ประกอบ โดยข้อมูลย้อนกลับที่ได้จะถูกนำไปใช้ในการปรับปรุงนโยบาย ปักจียสนับสนุน กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้รูปแบบมีลักษณะเป็นวงจรการพัฒนาที่สามารถพัฒนาและยกระดับคุณภาพได้อย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อที่ส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักเรียน จำเป็นต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยครอบคลุมทั้งด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการบริหาร และผลลัพธ์ของการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผลผลิตของผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการสร้างนวัตกรรม ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่สนับสนุนการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรมในอนาคต ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ 1) ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของผู้เรียนในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในสถานศึกษาจริง 2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะนวัตกรรมของผู้เรียน เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์กร การจัดการเรียนรู้ของครู และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2565). แนวทางการพัฒนาความสามารถด้านดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสระแก้ว. วารสาร มจร อุบล ปิทธิพรศน์, 10(1), 991-1004.
- เบญจรัตน์ เปรมปรีสุข และอุบลวรรณ ส่งเสริม. (2568). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมและความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 8(4), 1-13.
- วันขพร บริสุทธิ์ และคณะ. (2569). ระบบนิเวศนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนระดับประถมศึกษา. วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 5(1), e3179.
- ศิริชัย กาญจน วาสี. (2564). การพัฒนาแบบวัดความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารการวัดผลการศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา, 40(107), 40-51.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). ผลการประเมิน PISA 2022 การอ่านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2563). การวิจัยเชิงการออกแบบทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Fullan, M. (2007). Change theory as a force for school improvement. In *Intelligent leadership: Constructs for thinking education leaders*. Dordrecht: Springer Netherlands.

- Fullan, M. (2007). *The New Meaning of Educational Change*. (4th ed.). New York: Teachers College Press.
- Kenneth, L. K. & Jantzi, D. (2006). Transformational school leadership for large-scale reform. *School Effectiveness and School Improvement*, 17(2), 201-227.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(1970), 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Peter Senge, P. M. (2006). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. New York: Doubleday.
- Wagner, T. (2012). *Creating innovators: The making of young people who will change the world*. New York: Scribner.
- World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*. Geneva: World Economic Forum.